

"...

"01.09.2016 tarih ve 29818 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden çıkarılan ve 689 sayılı KHK eki listede adının yer alması ile kamu görevine iade edilen davacı ... .. tarafından, kamu görevinden çıkarılması nedeniyle yaşadığı üzüntü ve sıkıntılardan dolayı uğradığı ileri sürülen zararlara karşılık olarak yasal faizi ile birlikte 75.000,00-TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi istemiyle Tarım ve Orman Bakanlığına karşı açılan davada Ankara 27. İdare Mahkemesince verilen 29/11/2024 tarih ve E:2024/1063, K:2024/1424 sayılı karara karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine oluşturulan dosyada dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı 152. maddesinde; "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır. Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır. Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır..." hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıda yer alan hüküm gereğince, bir davaya bakmakta olan mahkemenin itiraz yoluyla bir kanun hükmünün iptali talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulabilmesi için, iptali istenen kuralın görülmekte olan davada uygulanacak nitelikte olması gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, davacının ... ili ... ilçesi ... .. Müdürlüğünde ziraat teknikeri kadrosunda görev yapmakta iken 01.09.2016 tarih ve 29818 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden çıkarıldığı, bilahare 29.04.2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 689 sayılı KHK eki listede adının yer alması ile kamu görevine iade edildiği, 13.03.2023 tarihli dilekçe ile idareye başvurarak kamu görevinden çıkarılması nedeniyle uğradığı maddi zararı ile kamu görevinden çıkarılması nedeniyle yaşadığı elem ve ızdıraptan dolayı uğradığı manevi zararının tazmininin talep edildiği, talebinin 12.04.2023 tarihli işlem ile reddi üzerine kamu görevinden çıkarılması nedeniyle uğramış olduğu manevi zararına karşılık 75.000,00-TL manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

08/03/2018 tarih ve 30354 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun ile kanunlaşan 689 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirlerin Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "İade hükümleri" başlıklı 2. maddesinde; "(1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı

tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür." hükmüne yer verilmiş olup, idare mahkemesince 689 sayılı KHK'nın (7088 sayılı Kanun) 2. maddesinde anılan yasal düzenleme kapsamında kamu görevine başlayan kişilerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacağına dair hükmün Anayasa Mahkemesince iptal edilmediği ve halihazırda yürürlükte olduğu dikkate alındığında davacının manevi tazminat talebinin kabulüne olanak bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

İstinaf incelemesi aşamasında da 7088 sayılı Kanunla kanunlaşan 689 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesindeki anılan düzenleme işbu davada uygulanacak kural niteliğindedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti"; eylem ve işlemleri hukuka uygun ve insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devleti ifade etmektedir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 36. maddesinde, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı güvence altına alınmış; 40. maddesinin 1. fıkrasında, Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu; aynı maddenin 3. fıkrasında, kişinin, resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın kanuna göre Devletçe tazmin edileceği; 125. maddesinde de, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu kurala bağlanmıştır.

Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese, hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlamaktadır. Bunun için söz konusu başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması ve başvurulacak makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilmesi, devam etmekteyse sonlandırabilmesi veya sona ermiş bir hak ihlali kararına bağlayabilmesi ve bunun için uygun bir giderim sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir.

Bu bağlamda, kamu makamlarının hukuka aykırı fiilleri nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğradığını iddia eden bireylere zararların giderilmesi için idari ve yargısal mercilere başvurma imkânının tanınması Anayasa'nın 40. maddesi gereğidir.

Uyuşmazlıkta uygulanacak kural niteliğinde bulunan 7088 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesinde yer alan, "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." düzenlemesi ile, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden

Çıkarılan kişilerden yine Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilenlerin herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacakları kurala bağlanmıştır.

Olağanüstü hal tedbirleri kapsamında terör örgütlerine veya devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişiler Kanun Hükmünde Kararname eki listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmışlardır. Bu kişilerin yine Kanun Hükmünde Kararname eki listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle göreve iade edilmesi, olağanüstü tedbirin sebep unsurunun gerçekleşmediği, başka bir deyişle bu kişilerin herhangi bir örgüt ya da yapıya iltisakı veya bunlarla irtibatlarının belirlenemediği ve hukuka aykırı olarak kamu görevinden ıkarıldıklarının kanun koyucu tarafından tespit edildiği anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilen kişilerin, tedbir süreci nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğramaları söz konusu olabilir.

Dolayısıyla, olağanüstü hal kapsamında hukuka aykırı bir şekilde haklarında tedbir uygulanan kişilerin uğrayabilecekleri maddi ya da manevi zararların giderilmesi için gerekli idari ve yargısal yollara başvurma imkânının tanınması gerekir.

Oysa, 7088 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesindeki anılan düzenleme ile Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilen kişilerin görevden çıkarılmaları nedeniyle uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararların giderilmesi için herhangi bir idari mercie ya da yargı merciine başvurma imkânı tanınmamaktadır.

Bu durumda, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle göreve iade edilen kişilerin, tedbir işleminin haksız uygulanmasından dolayı uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararları giderme fırsatını ortadan kaldıran, diğer bir ifadeyle kamu makamlarının hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere herhangi bir idari mercie başvurma ya da yargı merciinde dava açma imkânı vermeyen anılan düzenleme, Devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

Bu itibarla, 7088 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesindeki anılan düzenlemenin, Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Nitekim, Anayasa Mahkemesinin 30/06/2022 tarih ve E:2018/137, K:2022/86 sayılı; 25/01/2023 tarih ve E:2018/94, K:2023/10 sayılı; 13/10/2022 tarih ve E:2018/78, K:2022/114 sayılı ve son olarak 23/07/2024 tarih ve E:2024/89, K:2022/148 sayılı kararları da bu yöndedir.

Açıklanan nedenlerle, 7088 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesinde yer alan, "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." düzenlemesinin Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varıldığından, anılan düzenlemenin itiraz yoluyla incelenerek iptali için Anayasa Mahkemesine BAşVURULMASINA, Anayasa Mahkemesinin konu hakkında vereceği karara kadar davanın GERİ BIRAKILMASINA, iř bu kararın taraflara tebliğine, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Kanun'un 40. maddesi uyarınca işbu kararın

Esas Sayısı : 2025/223

Karar Sayısı : 2025/214

aslı ile birlikte dava dosyasında mevcut tüm evrakın onaylı örneklerinin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, 02/10/2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”